

Film kot fotografija

Matjaž Brulc

razstava Filmogram - Film in fotografija
3. 11.-18. 12. 2011, galerija Cankarjevega doma

Trst

Po lanskoletni razstavi z naslovom *Zarota molka* je bila ob letošnji izdaji LIFFa v galeriji CD izvedena njena konceptualno razširjena naslednica: razstava *Filmogram – film in fotografija* ostaja prav tako zapisana sorodni tematiki – iskanju skupnih točk med filmom in fotografijo, kar se ob tandemu razstav razvija v svojstveno prevpraševanje ontologije obeh medijev, njunih značilnosti, predvsem pa presečišč. Če so bili lani razstavljeni izključno fotogrami, torej negibne filmske sličice, prezentirane kot fotografije, so se avtorji projekta tokrat odločili, da ob izbranih fotografijah, vzeti iz slovenskih oziroma jugoslovanskih filmov, predstavijo tudi avtorske fotografije domačih fotografov ter tako ob sopostavitvi preverijo njihovo izrazno kompatibilnost. Razstava predstavlja, kot beremo v uvodnem besedilu, »srečanje filma, katerega zgodba temelji na podobi, in fotografije, katere podoba temelji na zgodbi. Podobe Filmograma so prek zamrznitve oživiljeni fotogrami in z zgodbo odmrznjene fotografije.«

Tako za fotografsko kot filmsko podobo je značilno »objektivno« beleženje realnosti na nosilec, ki slednji omogoča reproduciranje, gledalcu pa njeno gledanje/potrošnje. Način galerijske prezentacije naglašja ter izpostavlja stično točko filmske in fotografske podobe: s tem, ko so dosežki sedme umetnosti materi-

alizirani in predstavljeni kot negibne podobe, je filmu odvzeta njegova imanenca, moment časa oziroma gibanja. Vendar pa na ta način fragmentirana naracija filmske pripovedi po drugi strani omogoča natančnejše, domala kontemplativno branje posamične filmske podobe, ki v dvogovoru s fotografijo razvija nove pripovedne momente.

Kuratorja razstave Jan Babnik in Peter Rauch sta se pri izboru del naslonila na dialoško prepletanje fotografije in filma, pri čemer je postavitev del organizirana v jasno zamejene dvojice, ki njuno komunikacijo tudi ustrezno potencira. V izbor sta vključila fotograme iz petih filmov in prav toliko fotografov, ki so zastopani z več deli iz svojih ciklov. Časovni razpon sega vse od 30. let prejšnjega stoletja, od prvega slovenskega celovečerca *V kraljestvu zlatoroga* (1931, Janko Ravnik), ki ga spremlja nekaj približno sočasnih fotografij Franca Ferjana, pa vse do najmlajšega filma *Uglaševanje* (2005, Igor Šterk), katerega fotogrami so postavljeni ob bok fotografijam Aleša Gregoriča. Ob teh so prisotne še dvojice filma *Marginalije* (1968, Vasko Pregelj) s fotografijami Boštjana Puclja, filma *Rdeče klasje* (1970, Živojin Pavlović) z deli Stojana Kerblerja ter film *Trst* (1951, France Štiglic) z med- in povojnimi fotografijami Edija Šelhausa. Bistveno vodilo pri izboru in postavitvi je bilo evidentiranje

skupnih momentov med obema medijema, bodisi tematskih bodisi motivnih ali pač kompozicijskih, kar je avtorjema razstave uspelo izpeljati z dobršno mero doslednosti.

Tovrstno harmonično rezoniranje podob še ne pogojuje nujnosti trditve, da sta film in fotografija določene tematske preokupacije in možnosti artikulacije razvijala sočasno, v nekakšni medsebojni pogojenosti – kar bi nemara veljalo podrobneje raziskati ob kakšni drugi priložnosti. Podobe iz filmov so tako v prvi vrsti večplastni dokumenti časa in prostora, kar je še zlasti evidentno pri starejših avtorjih. Vendar pa se dokumentarnost oziroma pričevalnost filmskih utrinkov bistveno razlikuje od fotografske podobe: (igrani) film praviloma zgolj postavlja določene situacije, ki so kot take skonstruirane in predhodno zapisane v scenariju, medtem ko fotografija praviloma igra na moment neposrednosti – lep primer je denimo film *Trst*, ki je bil v resnici posnet na Rijeki, pri čemer pa prizori kljub temu prepričljivo dopolnjujejo v Trstu posnete fotografije Edija Šelhausa. Razstava tako odpira tudi vprašanje resničnosti in njene narave, kakor jo uspe zaobjeti in posredovati prvi oziroma drugi medij, pri čemer pa tovrstna problematiziranja ostajajo v drugem planu.